

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Ferieteologi / Forslaget til ny dåpsliturgi - et par momenter / Agnus Dei "... som bar bort verdens synd" / Hvem bør lede prestene - og bør prestene lede? / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

- 12. søndag etter pinse - Dag Øivind Østereng
- 13. søndag etter pinse - Kjell A. Skartseterhagen
- 14. søndag etter pinse - Astrid Sætrang Morvik

Muligheten for hvile er en del av skaperverkets godhet, et privilegium Gud gir sin skapning.

Ferieteologi

I en bibelsk virkelighetsforståelse er arbeid og hvile størrelser som forutsetter hverandre gjensidig. Dette kommer til uttrykk allerede i skapelsesberetningen: Etter at Gud hadde

brukt seks dager til å skape verden, brukte han den syvende til å hvile (1 Mos 2,2f). At hvile avløser arbeid, er ikke et moderne velferdspåfunn, men noe som er lagt ned i skaperverket.

Derfor er muligheten for hvile også en del av skaperverkets godhet, et privilegium Gud gir sin skapning. I Bibelen er dette også uttrykt i ukens rytme: Seks dager til å arbeide, én dag til å hvile.

I budet om hviledagen har denne rytmen fått påbudets form (2 Mos 20,8-11). Dessverre har dette budet ofte vært oppfattet på en lovisk måte, som noe som begrenser menneskelig utfoldelse, heller enn å være et gode for mennesker. Fra norsk pietistisk tradisjon kjenner vi diskusjoner om hva det er lov å gjøre på hviledagen, og hva man ikke kan gjøre. For mange har oppgjøret med denne typen loviskhet nærmest ført til at hele tanken om en hviledag er blitt utradert.

Oppgjøret med en lovisk oppfatning av hviledagen har solid belegg i Jesu egen forkynnelse og praksis. Da han ble kritisert for å la

disiplene sine plukke noen aks på sabbaten, sa han: "Sabbaten ble til for mennesket, ikke mennesket for sabbaten." (Mark 2,27) Men Jesu utsagn er ikke bare et oppgjør med en lovisk tolkning, det bekrefter samtidig evangeliet i sabbatsbudet: Sabbaten ble til for menneskets skyld! Den som går inn i tjenesten for Gud og mennesker, trenger også hvile - enten det skjer på sabbaten, på søndagen - eller gjennom noen ukers sommerferie!

I et bibelsk perspektiv er hvilen langt mer enn noe passivt; det handler ikke bare om å la være å arbeide. Hvilen har samtidig også et positivt element: Det handler om å koble til kraftkilden - "lade opp", som det heter i vår tid. Ett av de fineste stedene som handler om dette, er Salme 23 der det å "ligge i grønne enger" og være ved "vann der jeg finner hvile," nettopp er forankret i forholdet til Herren som hyrde. Tilsvarende er hviledagen, i både jødisk og kristen tradisjon, ikke bare en dag for å la være å gjøre ting, men for å søke Gud. Derfor er hviledagen gudstjenestedagen - slik også Luther påpeker det sin forklaring til hviledagsbudet i Lille katekisme. For mange er *retreaten* blitt et sted for stillhet, hvile - og åndelig fordypping.

Det er interessant å se hvordan Jesus peker på hvilen som en viktig del av det å være en disippel. Det var langt fra noe latmannsliv han

kalte disiplene til, tvært om utfordret han dem til å gå inn i en oppgave som krevde både forsakelse og strev, til og med villighet til å gi sitt eget liv. Nettopp da disiplene kom tilbake og fortalte "om alt de hadde gjort, og alt de hadde lært folket", inviterte han dem til hvile: "Kom med meg til et øde sted hvor vi kan være alene, og hvil dere litt!" (Mark 6,30f)

Både for disiplene den gang og for hans tjenere i dag hører tjeneste og hvile nøye sammen. Et sted der denne sammenhengen nærmest får et paradoksalt uttrykk, er i talen om åket som bringer hvile: "Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile. Ta mitt åk på dere og lær av meg, for jeg er mild og ydmyk av hjertet. For

mitt åk er godt og min byrde lett." (Matt 11,28-30) Mange av oss har nok likevel opplevd at åket ikke alltid er så godt, og at byrden kan

være heller tung. Kanskje er det når man glemmer sammenhengen mellom arbeid og hvile, og forbindelsen til ham som bærer byrden sammen med oss.

Som kjent er åket et gammeldags bæredrag som på symbolsk vis er videreført i stolaen som prester bærer. Hver gang en legger stolaen over skuldrene, burde en la seg minne på at den byrden en bærer som Jesu tjener, ikke er som andre byrder. Du kan bli pålagt mye, men byrden kan likevel være lett, fordi du bærer den for en som vil gi deg hvile - og som bærer byrden med deg!

At vi ikke skal bære byrden alene, handler forresten ikke bare om forholdet til Gud, men også om forholdet til hverandre. "Bær hverandres byrder," sier Paulus til de kristne (Gal 6,2). Slik er det også med det å hvile: Å kunne hvile forutsetter ofte at andre arbeider for at jeg skal få hvile, eller at jeg arbeider for at andre skal hvile. Det handler ikke bare om å tenke på sin egen hvile og tilkobling, men også de andres. Det handler om å se andres behov for hvile, bære med de slitne og å overta børen et stykke så andre får hvile. Et slikt perspektiv kan gi mening til både ferieturnus og vikaroppdrag.

Når vi ser forholdet mellom arbeid og hvile i sin bibelske sammenheng, er det enda et perspektiv som hører med, nemlig det eskato-

logiske. På den ene siden er de seks arbeidsdagene og den ene hviledagen noe som stadig gjentar seg. På den andre siden er de seks arbeidsdagene et bilde på den verden vi nå lever i, og den syvende på den verden som kommer.

Den som klarest fremhever dette perspektivet, er Hebreerbrevets forfatter: "Altså er det fremdeles en sabbatshvile i vente for Guds folk." (Heb 4,9) Dette sier noe om hva Guds folk har i vente: En evig hviledag da vi for alltid skal være sammen med Gud, all livets kilde, der vi ikke lenger skal bære noen byrder.

Men det eskatologiske perspektivet sier ikke bare noe om fremtiden, men kaster også lys

over livet og tjenesten her og nå: I vekslingen mellom arbeid og hvile foregriper vi den evige hvile som Gud har i vente for oss. Det er altså fullt mulig å anlegge et eskatologisk perspektiv på sommerferien - det er slett ikke dårlig!

"For på seks dager skapte Herren himmelen, jorden og havet og alt som er i dem; men den sjuende dagen hvilte han." (2 Mos 20,11)
God ferie!

Det er altså fullt mulig å anlegge et eskatologisk perspektiv på sommerferien.

HARALD HEGSTAD
harald.hegstad@mf.no

Forslaget til ny dåpsliturgi – et par momenter

AV OLAV TVEITO, SENIORPREST/RÅDGIVER

Man er på oppløpssiden når det gjelder ny dåpsliturgi. Fortsatt er det uenighet på somme punkter. Med dette hitsettes noen refleksjoner knyttet til to tema. Det ene dreier seg om vi skal døpe "i" eller "til" Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds navn. Det andre handler om forslaget noe svake betoning av dåpens *necessitas*, dåpen som frelseshandling.

1. Spørsmålet ved døpefonten - skal en oversette Matteus 28,19b - "eis to onoma" - med "til" eller "i"?

Nåværende alterbok har *til*; forslaget 2008 har *i*; nå har man i 2010-forslaget gått tilbake til "til". Det er mulig at en har lagt vekt på at liturgien bør følge vår nyeste bibeloversettelse (2005). Man har her valgt å beholde "døpe til", som i oversettelsene fra 1930 og 1978. Spørsmålet om ordlyden bør etter min oppfatning vurderes enda en gang.

a. Filologi.

Den greske preposisjonen *eis* benyttes nær 1800 ganger i NT. I de fleste tilfeller har preposisjonen (med akkusativ) final mening, betegner retning mot noe. Oversettelsen "til" vil da ofte være adekvat. Andre ganger vil det være mer nærliggende å oversette med "i" og andre uttrykk, noe vi ser i ulike bibeloversettelser. Preposisjonens vide bruksmåte framgår for eksempel av Johannes 3, 16: "pas ho pistevon eis avton".

I Apostelgjerningene ser man at ulike preposisjonsbruk benyttes i forbindelse med dåp. Vi finner eksempel på både "*epi to onomati*" (Acta 2,38), "*eis to onoma tou kyriou*" (Acta 8,16), "*en to onomati*" (Acta 10,48) Betyr det at man i hvert enkelt tilfelle har ønsket å formidle bestemte aspekter ved dåpen? Det gis teorier i en slik retning, men det er lite trolig. I de eldste utenombibelske bevitnelser av den trinitariske døpeformelen blir, i parentes bemerket, både "*eis*" og "*epi*" benyttet (henholdsvis i Didache kap 7 og Justin 1. Apologi 61,3). Den varierte språkbruken gir en indikasjon på at en ikke skal legge for stor vekt på preposisjoner og uttrykksmåte; det er selve saken som er viktig. Dette forholdet må innebære at det sentrale i oversettelser er at man på en adekvat og forståelig måte gjengir hovedpoenget, at det ved dåpen etableres en ny relasjon. Når det gjelder disse Acta-stedene, så nyanserer vår egen bibeloversettelse; den svenske og danske kirkebibel finner ingen grunn til å gjøre dette, men bruker konsekvent "i".

Ved bibeloversettelse vil en sjelden få full kongruens mellom grunntekst og språket man oversetter til, jfr. diskusjonen om dynamisk ekvivalens. Når man på norsk oversetter med "til", hva slags assosiasjoner gir det hos den som hører ordet? En tolkning av grunnteksten går ut på at "*eis*" formidler at man ved dåpen settes inn i en ny sfære; det skjer en transisjon.

Oppfattes dette poenget ved å bruke "til"? Benytter man "i", betones den fullmakt og autoritet som dåpshandlingen er forankret i - også det en bibelsk tanke som vel klinger med også i Matteus 28,19. I rabbinisk språkbruk har *lesjem* - i navnet til - både final og "autorativ" betydning, dette kan ha dannet forelegg. Ut fra en rent filologisk betraktning må både "til" og "i" ses på som mulige oversettelser av grunntekstens uttrykksmåte.

b. Historikk

Et historisk tilbakeblikk viser at oversettelsen "i" har vært dominerende fram til nyere tid. Vulgata benytter "in" konsekvent også når det gjelder de ulike Acta-stedene, og også i Rom 6. I liturgien ble tidlig formelen "ego te baptizo in nomine ..." et fast ledd. Luther oversatte (fra den greske grunntekst) Matt. 28,19 med "taufe im"; denne ordlyden finnes i hans oversettelse i 1545 (Biblia Deutsch). Han ligger med andre ord på linje med Vulgatas uttrykk "baptisantes eos in nomine". Ordbruken føres videre og finnes i 1912-utgaven. I luthersk liturgisk sammenheng ble døpeformelen anvendt i tradisjonell form. "Und ich täufe dich im Namen des Vaters und des Sohns und des heiligen Geistes" lyder ordene i *Taufbüchlein verdeutscht* fra 1523. Samme uttrykksmåte finner vi i den dansk-norske kirke fram til nyere tid. Både Kirkeritualet 1685, alterboken av 1783 og Gustav Jensens revisjon fra 1889 har "døbe i".

Fra perioden omkring århundreskiftet ser en at det kommer en forandring når det gjelder både bibeloversettelse og liturgi. Engelske oversettelser anvender nå "baptize into". I Tyskland blir "taufe auf" mer vanlig. Den offisielle danske oversettelsen fra 1907 har "døbe til", det samme i 1933-utgaven. I Norge ble denne ordlyden tatt i bruk i oversettelsen fra 1930. Den svenske kirkebibel fra 1917 holder imidlertid fast på "i", så tendensen innad i Skandinavia er ikke helt entydig. Tilsvarende endring fikk vi i tyske liturgi. I 1914 kom forandringen hos oss, Gustav Jensen innførte nå "døber til" i stedet for "døber i" - med et Hessen-rituale fra 1904 som forbilde; liknende endring kom også i Sverige og Danmark. Den nye formuleringen i 1914 (Alterboken 1920) betød brudd med en lang tradisjon, faktisk helt tilbake til norsk

kristningstid. I de eldste norske kristenrettene omtales at barn døpes med følgende formulering: "Ek skiri thik i nafni fodur ok sunar og heilags anda" (Borgartingsloven).

c. Økumenisk perspektiv. Bibeloversettelser:

Norden: De offisielle bibeloversettelsene til den svenske kirken (2000) har døpe i; det samme gjelder Folkbibeln og Levande Ord. Den danske offisielle bibelen (1992) har "døbe i"; det samme har Bibelen på hverdagsdansk. Den islandske bibelen (1981) har "skirið þá í nafni föður, sonar og heilags anda". Man er med andre ord samstemt i Norden om en bestemt oversettelse. Bare Norge skiller seg ut ved å holde på "døpe til".

England/ USA: King James Version (1611) har baptizing in. Da denne ble revidert omkring 1900 (English Revised Version og American Standard Version, 1885/1901), gikk en over til uttrykket baptizing them into. I Amplified Bible, en revisjon fra 1965, benyttes fortsatt "into"; det samme gjelder noen andre oversettelser fra denne perioden. Nyere utgaver, som New International Version fra 1984, New Jerusalem Bible (1985), English Standard Version fra 2001, New American Standard Bible fra 1995, 21 Century King James og International Standard Version fra 2008, har alle "baptizing them in". Det samme gjelder New English Translation, en omfattende online-utgave (2005). Det virker som varianten "into" er gått helt ut av bruk. Med tanke på det svært grundige filologiske og eksegetiske arbeid som ligger bak moderne oversettelser, skulle man tro at oversettelsen "in" er tilstrekkelig kvalitets sikret.

Tyskland: Av bibelutgavene som det henvises til på Det tyske Bibelselskapets web-side, har den offisielle utgaven "taufe auf" (Luther - Bibel 1984), mens Gute Nachricht Bibel fra 2000 har "taufe im". Samme tendensen ses altså her. Flere andre nyere oversettelser har riktignok fortsatt "auf" (Schlachter, Neue Zürcher, Einheitsbibel).

Andre: Moderne spansk utgave: "bautizándolos en el nombre"; franske oversettelser har for det meste "les baptisant au nom", nederlandsk: "Dooop hen in de naam van de Vader", portugisisk: "Baptizem-nos em nome do Pai".

Samme type oversettelse med andre ord. Det hebraiske nytestamentet oversetter Mt. 28 ved å bruke "i navnet til", *lesjem haab* osv.

Oppsummering: Det norske Bibelselskap sin oversettelse av Matteus 28. 19 er i utakt med de langt fleste nyere oversettelser, bare noen tyske utgaver utgjør unntak.

Liturgi

De aller fleste kirkesamfunn benytter i sin dåpsliturgi uttrykket "døpe i". Dette gjelder Den katolske kirke, anglikanere og den finske, svenske og danske kirke. Også østkirkelig tradisjon anvender "i". I Tyskland brukte man ut fra tradisjonen "til". Nå er dette i stor grad endret også her (jf. Agende für evangelisch-lutherische Kirchen und Gemeinden Band III Die Amtshandlungen, 1988/1999). Når vi i norsk sammenheng fortsatt holder på å bruke "til", bryter vi derfor med en entydig felleskirkelig praksis. Er dette riktig å gjøre? Overgangen til å bruke "til" i stedet for "i" synes å ha begynt i Tyskland tidlig på 1900-tallet. Derfra spredte praksis seg til Skandinavia. Nå er den jevnt over forlatt.

Det poengteres i forbindelse med revisjonsarbeidet at man skal ta hensyn til et økumenisk perspektiv. Ikke minst når det gjelder dåpsliturgi, burde dette tillegges vekt - jfr. Nicenumns formulering: Vi tror på én dåp... Hvor mye betry diskrepansen som oppstår mellom vår siste bibeloversettelse og liturgien, om man holder fast på å bruke i? Jeg tror ikke en vanlig kirkegjenger vil tenke noe særlig over dette. I tysk sammenheng opplever man samme situasjon, jfr. følgende kommentar: "In den aktuellen lutherischen und unierten Agenden wird ausschließlic 'im Namen' des dreieinigen Gottes getauft. Gleichzeitig ist in allen Formularen der verlesene Taufbefehl Mt 28,19b durchgängig verdeutscht mit '... taufet sie auf den Namen ...' Das ist ein merkwürdiger theologisch-liturgischer Spagat, der aber offensichtlich nicht als Problem empfunden".

Kanskje bør man løse opp spenningen ved å vurdere å endre bibeloversettelsen? Det kan virke som om noen bibeloversettelser "kompromisser" litt av hensyn til liturgiske tradisjoner ved å bruke "i" i Matt. 28, mens en oversetter "eis" med "til" i Acta. Fenomenet gjelder faktisk allerede Luther- bibelen fra 1545 og ses

også i den moderne tyske oversettelsen "Hoffnung für alle". Også nyere engelske oversettelser gir eksempel på dette, som New International Version (1984). Av nordiske oversettelser gjelder dette den islandske kirkebibel. Her anvender man "i" i Matt. 28 (i nafni), mens Acta 8,16 lyder: "Skirðir til nafns Drottins Jesú". Kanskje man burde være litt pragmatisk også i Det norske Bibelselskap?

I høringsrunden var det flere som ønsket å gå over til "i" enn å beholde "til" (50/40). Noen høringsinstanser ønsket å gå tilbake til "til" - og har fått gjennomslag for dette ut fra argumentene som er blitt framført, jfr. orienteringen fra Kirkerådet. I høringsuttalelsen har Menighetsfakultet gitt uttrykk for at man "sterkt anbefaler" at man bruker til. Man mener dette er det mest korrekte filologisk. Dessuten henviser MF til at denne versjonen foretrekkes av Lyngen-læstadianere - et noe marginalt argument. Det sies at en endring kan skape problemer for denne bevegelsens forhold til DnK. I 1914, da Gustav Jensen innførte "til" etter tyske forbilder, argumenterte MF sterkt for at man skulle bruke "i", med grundig redegjørelse hvorfor dette var å foretrekke. Olaf Moe, og også Lyder Brun ved Universitetet, hevdet at den gamle oversettelsen var mest på linje med grunnteksten (L. Flatø, Den store liturgirevisjonen, 125).

I høringssvarene framhever de som ønsker forandring, at "i" tar vare på en historisk tradisjon, samt at økumeniske hensyn tilsier denne løsningen - Presteforeningen poengterer dette.

Konklusjon: Når man i den nyeste norske bibeloversettelsen fastholder "til" og nå vil benytte dette fortsatt i liturgien, framstår man nærmest som en enslig svale i internasjonal sammenheng. Av økumeniske hensyn bør vi velge alternativet som ble foreslått i 2008, "døpe i".

2. Dåpens necessitas, liturgiens transitio-motiv

Når det gjelder forslaget til ny dåpsordning, har en vært enig om mye. Alle gir sin tilslutning til at et skapelsesteologisk motiv kommer til orde, at foreldre og andre i større grad involveres, at takken for både dåpens og livets gave uttrykkes. De nye elementer synes å ha gått noe på be-

kostning av tradisjonell luthersk og bibelsk dåpsforståelse. Dåpen som nødvendig frelseshandling blir for svakt profilert; en rekke uttalelser i høringsrunden har påpekt forholdet. En revidert utgave fra mai 2010 er heller ikke alle fornøyd med. Her har man laget en såkalt dåpsforklaring som lyder i åpningsdelen; en forsøker å formidle en lødig sammenfatning av dåpens innhold. På Kirkemøtet i mai snekret man videre på formuleringene. Bispemøtet i juni kom med følgende endringsforslag når det gjelder denne forklaringen: "Dåpen er et hellig mysterium der Gud frelser oss fra synd og skyld, forener oss med Kristus til et nytt liv og innlemmer oss i sin kristne kirke." Her nærmer man seg formuleringen i vår nåværende alterbok, bortsett fra at arvesynds-motivet ikke tydeliggjøres.

Bør det etterlyste aspektet understrekes utover dette? En bør overveie en idé som man hittil har vendt tommelen ned for, nemlig å ta med en type "befrielsesbønn" knyttet til kors-tegningen. I oldkirkens liturgier ble forsakelsen av det onde uttrykt gjennom flere typer symbolhandlinger, og eksorsismer spilte en vesentlig rolle. På reformasjonstiden oppsto det en heftig debatt mellom lutheranere og calvinister om eksorsisme-leddet ved dåpen. Luther ønsket å beholde det - noe vi ser i hans

Taufbuchlein fra 1523 - da ut fra en teologisk vurdering. Leddet ble ført videre i Kirkeritualet av 1685, men ble fjernet i 1783. Siden har vi kun hatt forsakelsen i forkant av trosbekjennelsen som en reminisens av den gamle skikken. Den katolske kirke har fortsatt med en enkel eksorsisme i sin dåpsliturgi. I den finske, svenske og anglikanske ordningen finner vi i stedet en befrielsesbønn. I Finland sier man umiddelbart etter korstegningen: "Gud, den barmhertige, har genom sin Son Jesus Kristus berett dig frihet från syndens, dödens och onskans välde. Må han ge dig kraft att varje dag dö bort från synden och leva för Kristus". I Sverige lyder bønningen, før korstegningen: "Gud, du som ensam räddar från allt ont, befria NN från mörkrets makt; skriv hans/hennes namn i Livets bok och bevara honom/henne i ditt ljus, nu och alltid." I den anglikanske kirke sies det etter at korset er tegnet: "May almighty God deliver you from the powers of darkness, restore in you the image of his glory, and lead you in the light and obedience of Christ."

En befrielsesbønn av den type som det er gitt eksempler på, knytter an til gamle tradisjoner og understreker på en positiv måte at dåpen frigjør fra en status og fører oss over i en ny. Bønningen vil bidra til den teologiske substans som etterspørres.

Agnus Dei ”... som bar bort verdens synd”

AV HANS KVALBEIN, PROFESSOR, DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTETET

Tore Kopperud argumenterer i LK nr. 11 overbevisende mot det nye Liturgiforslaget om å gå tilbake til presensformen i Agnus Dei ”... som bærer verdens synder”. Den nåværende formen ”... som bar all verdens synder” ivaretar langt bedre det bibelske anliggendet: at soningsverket er fullbrakt på korset en gang for alle.

Som argument for presensformen kan anføres at den svarer til Døperens ord i Joh 1,29. Hvis målet er å sitere korrekt, bør vi gå tilbake til den. Den er også brukt i mange andre kirkers liturgier. - Men det liturgiske Agnus Dei har aldri vært noe korrekt sitat av Joh 1,29. Det ser vi på at bibeltekstens entall, ”verdens synd”, i liturgien er blitt til flertall, ”verdens synder” (*peccata mundi*). Og presensformen er liturgisk misvisende. Den oppstandne bærer da ikke fortsatt på våre synder! Døperen måtte bruke presens om ham som bar våre synder fram til kors og oppstandelse. Men for den gudstjenestefeirende kirke er dette fortid! I nattverden feirer vi Jesu fullbrakte frelsesverk.

Den nåværende ordlyden av Agnus er imidlertid også svært uheldig. Det er skutt inn et ”all” som ikke har dekning i bibelteksten, og som på norsk er svært misforståelig. ”All verdens” er en talevending som på norsk svarer til ”alskens” eller alle slags. Hvis man ville forsterke uttrykksmåten og betone det universelle,

måtte det hete ”alle verdens synder”. Jeg antar at grunnen til at man ikke valgte dette, er rytmen. Ved å si ”... bar all verdens” har man beholdt rytmen i det eldre ”... bærer verdens”. Den gamle melodien kan beholdes.

Men liturgien bør ta konsekvensene av en viktig endring i den nye oversettelsen av Joh 1,29. Nå heter det ”bærer bort” verdens synd. Det tidligere ”bærer” alene får ikke fram poengene ved døperens ord: Guds lam fjerner synden, tar den bort fra det mennesket som har syndet. Syndstilgivelsen har et romlig aspekt. ”Så langt som øst er fra vest, så langt tar han våre synder bort fra oss.” (Sal 103,12) Oversettelsen med bare ”bærer” er et dansk-norsk særfenomen. I engelske oversettelser heter det ”takes away”, slik også i svensk Bibel 2000: ”... som tar bort verdens synd”. Erik Gunnes' oversettelse av 1968, som er godkjent til liturgisk bruk i den katolske kirke, har også ”... som tar bort verdens synd”.

Den nye oversettelsen innbyr dermed til en ny gjengivelse av Agnus, som både tar vare på det romlige aspektet ved tilgivelsen, og som lar frelsesverket få være fortid: ”Du Guds lam, som bar bort verdens synder”. Og slik beholder vi faktisk rytmen både i forrige og nåværende tekst!

Hvem bør lede prestene – og bør prestene lede?

AV FREDRIK SAXEGAARD, PRAKTIKUMSLEDER, DET TEOLOGISKE MENIGHETSAKADEMIET

”Hvem bør lede prestene?” spør redaksjonen i LK nr. 9. De ulike artiklene gir interessante innspill til temaet, ikke minst fordi de viser at en ikke kan besvare spørsmålet uten samtidig å drøfte hva prestetjeneste, menighet og ledelse er - og bør være.

Marit Bunkholt tegner (LK nr. 9, s 185-187) et ganske bestemt bilde av hvordan det bør være å arbeide i Den norske kirke: Det som for henne er det særlig positive ved kirken som arbeidsplass, er muligheten for faglig sterke og selvstendige individer til å gjøre en god jobb, uten å overstyres av ”autoritære ledere” eller ”respekt for makt”.

Dette er et synspunkt jeg deler. Det er også et ideal som antakelig alltid vil være truet, og som derfor stadig må hevdes. Selv om vi etter sigende lever i en postmoderne tid, med større sans for mangfold og ”den andres” annerledeshet enn tidligere, vil det i de fleste kollektiver være tendenser i retning konformitet og autoritetstvang. Ikke minst gjelder dette i religiøse fellesskap. I tillegg har profesjonenes faglige selvstendighet i offentlige virksomheter vært utfordret de siste tiårene, dels fra byråkratiserende tendenser, dels fra markedsmessig tenkning.

Derfor er det viktig at menighetene også i fremtiden gir rom for stor grad av selvstendig-

het for dem som arbeider der, ikke minst fordi det er grunn til å tro at de fleste gjør en bedre jobb når de blir vist tillit og har mulighet til ikke bare å utforme enkeltoppgaver selvstendig, men til å utforme sin egen stilling mer grunnleggende. Dette blir forsterket i kirkelig sammenheng, ved at mange av dem som arbeider i menighetene, har høy kompetanse og faglighet, og er i utpregede ”førstelinjetjenester”.

Hva da med ledelsen på en slik arbeidsplass? For Bunkholt er svaret greit: ”Hvem som helst” kan lede prestene - såfremt det er den samme som leder alle andre kirkelig ansatte. ”Det er ikke viktig *hvem* som leder prestene. Det viktige er *at* de ledes, og *hvordan* de ledes.”

Dette synes jeg er et for enkelt og lett svar all den stund utfordringen med å sikre faglig selvstendighet og fri utfoldelse er så kompleks og tung. I en ny kirkeordning er jo poenget nettopp å lage en *ordning*, noen regler som i et stort antall ulike menigheter skal sikre de idealene for ledelse som Bunkholt fremholder. Da blir det for tynt å gjøre dette ensidig til et spørsmål om kultur, mens det eneste strukturelle rammevilkåret som nevnes, er at alle ansatte skal ha samme leder. Jeg tror at en bør ha noen retningslinjer for *hvem* som kan settes som ledere for prester og gjerne andre

ansatte, og at disse reglene bør stille krav til faglighet. At en slik regel i visse tilfeller kan gjøre ansettelsesprosesser mindre fleksible, må heller oppveies av en unntaksbestemmelse.

Bunkholts artikkel påkaller imidlertid ytterligere en refleksjon, knyttet til hva vi egentlig legger i ledelse. I hennes artikkel fremstår den gode lederen som en temmelig tilbaketrukket person, med ansvar for de ansattes rammevilkår, men ellers uten å forholde seg til den enkeltes fagliges skjønn. Også dette tror jeg langt på vei er fornuftig; det er i førstelinjetjenesten at det meste skjer i lokalkirken, og den enkelte ansatte har ofte bedre innsikt og oversikt enn lederen. Likevel synes jeg fremstillingen blir for ensidig. Jeg tror at det i mange menigheter er et vel så stort problem at det er for *liten* sammenheng, for *liten* opplevelse av felles retning - rett og slett for lite ledelse.

I en artikkel om ledelse i Den danske folkekirken (Sløk 2008) tar Camilla Sløk opp dette problemet. Utgangspunktet hennes er det nye begrepet "selvledelse" som hun mener har en dobbelhet i seg: På den ene siden er det et ideal om at ansatte kan løse utfordringen i egne stillinger på meget selvstendig grunnlag, fordi det er de som har skoen på, fordi endringstakten er så hurtig og orienteringen mot kundens behov så vesentlig at det er vanskelig å sette opp generelle regler på forhånd. Men på den andre siden er forutsetningen for at dette kan fungere, at den ansatte deler en rimelig klar visjon og forståelse for hvilke verdier som skal prege virksomheten, og hvilke mål en arbeider mot. Sløks poeng er at Den danske folkekirken kan se ut til å være topp moderne, da de ansatte gis meget stor selvstendighet. Problemet er bare at dette ikke er en kvalifisert form for *selvledelse*, da en aldri har gjort det nødvendige arbeidet med å utvikle en virkelig felles plattform å arbeide på.

Jeg vet ikke hva Bunkholt vil si til dette. I hennes artikkel er det formuleringer som tyder på at de ansatte tross alt arbeider på et felles prosjekt. Det finnes tjenesteordninger, lovverk, Den norske kirke har sine målformuleringer. Likevel gis dette liten plass, og det brukes "små bokstaver" sammenlignet med trykket på selvstendighet og sammenlignet med de krasse ordene som brukes om autoritære ledere og

respekt for makt.

Nå kan en spørre hvor realistisk og hvor ønskelig det er å bedrive strategisk ledelse i en folkekirkelig menighet. Helge Hernes (Hernes 2002) hevder at mennesker i et fellesskap med så løse koblinger må få holde på med sine ting, og så får heller ledelsen gå bak og rydde. Og igjen: Et langt stykke på vei er jeg enig med både ham og Bunkholt. Jeg tror imidlertid det er et utnyttet potensial for en leder til å gi språk og fortellinger og visjoner til hva det vil si å være kirke der vi bor, og at selv en løs, mangfoldig folkekirkemenighet har behov for noen slike bilder av seg selv og kan formes av disse.

En slik ledelse, som altså er noe mer "frem-på", som bryr seg med mer enn bare rammevilkår, bør ha en kirkefaglig forankring. Så vidt jeg kan se, blir en slik faglig fundert ledelse mer og mer vanlig i virksomheter som lever av kommunikasjon, kunnskap og symboler - som et avishus, et teater eller et universitet. Dette er selvsagt ikke noe utslagsgivende argument for hvordan menigheten skal organisere sin ledelse, men Den norske kirke bør nok lytte til hvorfor utviklingen har gått så entydig i retning bort fra å ansette folk som har generell ledelseskompetanse, men liten virksomhetserfaring.

Etter mitt skjønn peker dette i retning av at prestedtjenesten i en fremtidig kirkeordning bør være tettere knyttet til ledelsen i soknet enn i dag. *Hvor* tett er jeg ikke sikker på. Jeg vil gjerne fortsatt ha en prestedtjeneste som fortsatt er bevisst å være profesjon, med den selvstendighet og faglighet dette innebærer, men som samtidig har mindre av den ensomheten og misforståtte selvstendigheten som også har fulgt profesjonene, og som ser på seg selv og konteksten de inngår i, med et blikk for helheten, for fellesskapet og for kvaliteten i det som skjer. Jeg ønsker prester som tydeligere får - og tar - et ledelsesansvar som ikke bare er den viktige ledelsen i og av gudstjenester og kirkelige handlinger, men også ser sammenhengen mellom den menigheten som tegnes i messen, og den menigheten som strever etter å finne form i hverdagens.

En slik tydeliggjort ledelsesdimensjon ved prestedtjenesten innebærer imidlertid at presten også må være i tettere og mer forpliktende sam-

handling med sin egen leder, og med de folkevalgte som han/hun forholder seg til. Mens prostereformen til nå mest ser ut til å ha gitt mellomledere som administrerer timeplaner og ett og annet miljøtiltak, bør en legge til rette for at menighetsprestenes ledere virkelig kan bli faglige og profesjonelle veiledere som ansvarliggjør menighetsprestene i forhold til de målene de har satt seg, og i forhold til de standarder for kvalitet og etikk som må gjelde for prestetjeneste og annen virksomhet i soknene. Men da tror jeg ikke at en kan nøye seg med å stille krav til *at* og *hvordan* prestene ledes; en må også ha rimelig klare tanker om *hvem* som skal lede dem.

Referanser

- Hernes, Helge. *Folket og hyrdene: Et program for levende menigheter*. Oslo: Genesis forlag, 2002.
- Sløk, Camilla. "Ledelse i folkekirken: Betingelser for selvledelse i den danske folkekirke" i Sløk, Camilla og Kaspar Villadsen. *Velfærdsledelse: Ledelse og styring i den selvstyrende velfærdsstat*. København: Hans Reitzel forlag, 2008, pp. 98-126.

Videreutdanningskurs med søknadsfrist 15. sept. 2010

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

PASTORALKLINISK UTDANNING (PKU)

UTVIDET TIDSRAMME desember 2010 – mai 2011

- Akershus Universitetssykehus, Lørenskog
- 11 SAMMENHENGENDE KURSUKER HØSTEN 2011:
  - Lovisenberg Diakonale Sykehus i Oslo
  - Institutt for sjelesorg, Modum Bad
  - Haraldsplass Diakonale Sykehus, Bergen.

PREST OG TEOLOG I PRAKSIS (fellesemnet)

KLIMAETIKK – ROP FRA ARKTIS. UTFORDRINGER FRA KIRKE OG SAMFUNN

For mer info, se www.mf.no

SØNDAGSTEKSTEN

Dag Øivind Østereng, Kjell A. Skartseterhagen og Astrid Sætrang Morvik

12. søndag etter pinse

15. august 2010

Prekentekest: Sal 32,1-5

Lesetekster: 1 Joh 1,8-2,2 og Matt 21,28-31

Bønn etter gudstjenesten

Prekentekesten for 12. søndag etter pinse er i år fra Salme 32. Vi skal med andre ord få hente opp på prekestolen teksten som kirken regelmessig ber i tidebønnen ved middagstid (sext) hver søndag. Og selv om tidebønnene står svakt i vår tradisjon, og middagsbønnen er en av dem som brukes sjelden, så hindrer ikke det oss i å la denne salmen gi et godt perspektiv på hva slags bønn som - i kirkens bønnetradisjon - stiger opp fra Guds folk etter at messen er feiret på Herrens dag. Det er saligprisningens bønn over dem som Herren har tilgitt deres synd. Det er de rettferdiggjortes bønn, de frelste og saliges bønn. Salme 32 er en perspektivåpner på hva det vil si å feire gudstjeneste.

Til teksten

Salme 32 begynner med det samme ordet som hele Salmenes bok begynner med i Salme 1, nemlig med en dobbel saligprisning (Hebr.: *'asre*). Men i motsetning til Salme 1 - der mennesket prises salig på grunnlag av et rettferdig liv - er det i Salme 32 nesten motsatt. Her prises det mennesket salig som Herren har tilgitt, og som har fått sine synder skjult. Det er verdt å merke seg denne store forskjellen

mellom Salme 1 og 32.

Hans-Joachim Kraus påpeker i sin kommentar til Salmenes bok at det er tre ulike ord for syndeskyld, som brukes i v 1 og 2, og som synderen er frigjort fra. Det dreier seg om ordene som i vår bibeloversettelse er oversatt med 1) *overtredelser*, 2) *synder* og 3) *skyld*. Dette er sterke ord.

Til 1) *Overtredelser* handler om *villig motstand* og *opprør* mot Guds vilje. En overtredelse er ikke gjort i vanvare, men med viten og vilje. En overtreder vet hva han har gjort, og vitner om at synden i mennesket involverer menneskets vilje og bevisste tanke. En overtreder går inn for å synde, synder med overlegg.

Til 2) Ordet som i teksten gjengis med *synder*, er det svakeste syndsbegrepet, fordi det betegner noe som er feil, galt.

Til 3) Ordet som her er gjengitt med *skyld*, gjengis enda bedre med det norske ordet *misgjerning*. Også dette ordet handler om bevisst *forvrengning* av Guds vilje. Ordet karakteriserer handlinger som ødelegger evnen til å forstå Guds vilje. Når dette i vår bibeloversettelse oversettes med *skyld*, da karakteriserer dette det ansvar det enkelte mennesket bærer når det bevisst forvrenger Guds vilje. Mennesker som gjør det, bærer en reell skyld.

I møte med GTs sterkeste syndsbegreper er budskapet overraskende frigjørende. Herren *tilgir* overtredelser. Han *skjuler* synder. Og han *tilregner ikke* misgjerninger.

Hele vendepunktet i Salmen ligger i siste ledd av vers 2, som handler om ikke å ha en *svikefull ånd*. Et menneske som har en svikefull ånd, ville forblitt i sine misgjerninger, overtredelser og synd. Å ha en svikefull ånd handler om å slutte fred med synden. Det mennesket derimot som ikke har en svikefull ånd, vil kjenne tungt på byrden av sin skyld. Det er denne byrden salmisten beskriver i vers 3 og 4 med sterke og malende bilder. Han beskriver det som å *tæres bort*, gå i indre oppløsning og visne som menneske. Syndeskylden tar rett og slett livsmotet og livslysten fra et menneske som er sant i sin ånd.

I en slik situasjon gjør synderen det motsatte av det Herren gjør. Synderen *bekjenner* sin synd. Det vil si, holder den fram i lyset for Gud. Det Herren gjør, er å ta syndeskylden bort og skjule den. Et menneske som får erfare dette, er i Salme 32 erklært for salig.

Til prekenen

Prekenen kan med bakgrunn i Salme 32 reise spørsmål av typen; Hvorfor feirer vi gudstjeneste? Hvorfor kommer vi til Gud med livene våre? Hva kommer vi til Gud med? Hva er det Gud vil gi oss? Og med disse spørsmålene kan gudstjenestens liturgi selv bli et svar: Syndsbekjennelsen, lovsangen, Ordet, trosbekjennelsen, bønnene, nattverden og velsignelsen. Prekenens oppgave kan være å legge ut for menigheten hvorfor Salme 32 er et godt svar til Herren etter at gudstjenesten er ferdig. Nemlig at vi gjennom feiringen av gudstjenesten er ført dit hvor salmisten er i Salme 32, salige og frelste, fordi vi har bekjent for Gud, og Herren har tilgitt oss vår synd. Dette er en ypperlig anledning til å la menigheten bli fornyet i gudstjenesteglede og samtidig bli velvillig stemt overfor liturgiske ledd som uttrykker anger og syndsbekjennelse. Det handler om stadig å gjenoppdage den nære forbindelsen mellom *kyrie* og *gloria*.

Jeg vil anbefale en undervisende preken denne søndagen. (Salme 32 kalles også for en læresalme.) Og i stedet for å problematisere syndsbekjennelsens plass, så gi heller menigheten den dype forståelsen av syndsbekjennelsens nødvendighet i gudstjenesten.

I Didaché 14,1 finner vi følgende forskrift for gudstjenesten: *"På Herrens søndag skal dere*

komme sammen og bryte brød og holde takkebønn (eukaristi), etter at dere først har bekjent deres synder, slik at deres offer kan være rent." Epistelt teksten fra første Johannes brev bør også trekkes aktivt inn i prekenen for å understreke syndsbekjennelsens naturlige og nødvendige plass i et kristenliv.

Som disposisjon for prekenen vil jeg derfor anbefale å følge tett disposisjonen i Salme 32, relatere hvert vers til gudstjenestens liturgi og slik trekke menigheten inn i de realiteter som skjer i en gudstjeneste. Mer konkret enn dette ønsker jeg ikke å være, fordi det må være den enkelte predikants oppgave å finne fokus mellom Salme 32 og gudstjenestens ulike ledd. Her er svært mye å hente fram.

Skal man hente inn erfaringsstoff i prekenen, kan de som er kjent med bruken av skriftemålet, vitne om erfaringer gjort i skriftemålet. Salme 32 gir dyp gjenkjenning for dem som har skriftemåls erfaring. I det hele tatt bør bevisstheten om skriftemålet trekkes inn i prekenen.

Til gudstjenesten

Det er treenighetstid og alminnelig serie som gjelder. Salmene kan gjenspeile gleden over å være salig i møte med Guds nåde i Kristus Jesus.

Inngangssalme

233 Gud er i sitt tempel

Hovedsalme

661 Jeg er frelst og dyrekjøpt

Før preken

338 Du som freden meg forkynner

Etter preken

330 Guds Sønn har gjort meg fri

Offertoriesalme

138 Til Lammets måltid får vi gå

Under nattverd

363 Å, om min lovsang kunne lyde

Slutningssalme

375 Vi stemmer i en frydesang

DAG ØVIND ØSTERENG
Sokneprest i Høle

13. søndag etter pinse

22. august 2010

Salme 40,2-6; Jak 3,8-12

Matteus 12, 33-37

Tanker til vårt beste

Herre, min Gud, mange under har du gjort, og mange tanker har du til vårt beste; ingen kan måle seg med deg. Vil jeg tale og fortelle om dem, er de så mange at de ikke kan telles (Salme 40,6).

Tekstene på dagen til vårt beste

Det er skarpe tekster som møter oss denne 13. søndagen etter pinse. Særlig i epistelteksten og evangelieteksten får en så busta fyker. De som mente at de var Abrahams beste barn, får høre at de er "Ormeyngel". Så da hadde fariseerne i hvert fall fått passet sitt påskrevet hva opphav angår! - Og opphav skal det handle om: Frukten opphav er treet. Frukten må smakes på for å bestemme trekvaliteten. Hos Jakob og Matteus må vi inn i kampens hete og smake på rättenskapen, mens vi i salmeteksten, fra Salme 40, får nyte litt av søt-smaken. For det er det dagen handler om, hvordan vi kan produsere gode frukter. Derfor har jeg sitert salmen først her. Dagen i dag er til vårt beste. Gud har tanker til vårt beste, og vi skal feire gudstjeneste og forkynne ordet til hverandres beste. Samtidig advares vi mot å bruke ordene til å spre gift! Muligheten har vi til både det ene og det andre - fordi vi har ordene. Med ordene fikk vi ikke bare kjennskap til godt og vondt - men mulighet til å skape det gode eller det onde.

Evangelieteksten

I den nye studieutgaven av NT fra Bibelselskapet 2008 deles Matteus-evangeliet inn i fem hovedavsnitt innrammet av Innledning og Avslutning. Våre 5 vers kommer i tredje hovedavsnitt som er gitt overskriften "Reaksjoner og virkninger på Jesu budskap" (kap 11-13), og hvor kap 11-12 kalles fortellingen om voksende motstand fra de jødiske ledere. Det er særlig fariseerne Jesus her går i klinsj med etter helbredelsen av en blind og stum mann (v 22). Det fører til den skarpe ordvekslingen rett foran våre vers, om synd og spott mot Menneskesønnen og det å "si imot Den hellige Ånd". Deretter kommer vår tekst som en direkte

kommentar - i samme åndedrag: Ta et tre: Enten er det godt og da ... eller ..."

Fariseerne hadde ikke noe å si på nevnte helbredelse! Det ville vært absurd å innvende noe mot noe så selvbevisende godt. Det skjønner de umiddelbart. Helbredelsen er "frukten". Likevel gir de seg til å mistenkeliggjøre helbrederen, treet, og til og med i demoniserende retning. "Er det ved Beelsebul...? Jesus beskriver seg selv som et godt tre - bare se på gjerningene jeg gjør! Han karakteriserer fariseerne som onde trær ut fra produktet de produserer: Råttne frukter, blasfemiske feilslutninger basert på ond vilje. De kan ikke henvisse til at de stammer fra Abraham - nei, de får høre at de har røtter et annet sted: fra et ormebol av ondskap. "Ormeyngel! Hvordan kan dere si noe godt, dere som er onde?" De kan se aldri så fine ut og være aldri så loydlige - det er ordene de skal stå til rette for! Det kan være at predikanten bør introdusere sammenhengen før evangelieteksten leses - slik at ikke menigheten tror beskrivelsen gjelder dem.

Prekenidé:

Ordet i sammenhengene våre.

Vi har ordet i vår makt hver på vår måte - noen ganger fra prekestol, noen ganger fra talerstol, noen ganger i fortrolig samtale, noen ganger i syndsbejknelse eller absolusjon. Felles for alle situasjonene er at ordet kan skape. Fra talerstoler har krig blitt startet - og fred blitt stiftet. Fra prekestoler har mennesker blitt fordømt - eller fått nye muligheter. Ved bryllupsbordet er bånd mellom familier blitt knyttet - og i minnesamvær blir levdt liv hedret. I sjelesorg er synder blitt fastholdt eller tilgitt. Så har vi alle hverdagens muligheter til et godt ord!

Lag noen scener for ordet - og spør positivt: Hvordan kan vi skape det gode? - ved å bruke gode ord! Vi må begynne med ordet, ikke med oss selv. Vi slipper å spørre om det treet som jeg er, er godt eller vondt - jeg kan gripe de gode ordene og gjøre både frukten og treet godt. Muligheten ligger i ordet! Hva er ord til vårt beste? Hvordan kan vi gi kjøtt og blod til Guds gode tanker om oss?

Sammenhenger for ordet:

- All verden er en scene (Shakespeare)!
- Et kirkerom / En arbeidsplass
- En barnehage / En skolegård

- Det offentlige rom / Et lønnkammer
- En vigselstale / En minnetale / En oppbyggelig tale i gravferd
- En samtale ved livets slutt
- En nabosamtale over hekken
- En telefonsamtale når sykdom har rammet - eller når storken har landet.
- En oppmuntring på et stabsmøte
- En fortrolig prat på en pilegrimsvandring
- En hyggelig hilsen ved dagens start
- En epistel til glede eller et kort budskap til tjeneste (sms)
- En fjelltopp i Galilea eller et bryllup i Kana
- En takkebønn over to fisk og fem brød i en ødemark
- I en begynnelse / Og ved enden
- Fra evighet og til evighet.

Du kan aktivere noen sammenhenger fra prekestolen og utvikle strategier og muligheter for å være gode ordkunstnere og skapere av gode tilværelser. Finn fram noen gode ord - og pek på deres skaperpotensial. Er det familie-gudstjeneste, kan idéen suppleres med et frukt-fat - med frukt av ymse kvalitet! Frukt som varer, er frukt som bæres av Jesus-treet. Han er vintreet - vi er grenene - og han sender oss ut for å bære frukt - frukt som varer (Joh 15).

Hvis noen vil prøve seg på det dristige prosjektet å finne ut hvem dagens fariseere er, så må det være de som kaller det gode ondt - og bekjemper dem som gjør det gode.

Salmer.

Salmeteksten kan brukes som veksellesning i gudstjenesten. Det finnes ingen direkte bearbeidelse av Salme 40 i salmeboka, men Arve Brunvoll har en fin tekst med Salme 98 som utgangspunkt - der tema også er "en ny sang": NoS 280. Her en salmeliste som kan være fruktbar: Før 280 / 498 / 700, etter: 710 / Natt- verd- og takkoffersalme: 0102 / til slutt 0121. Ved dåp gjerne 0104.

Poesien

Her noen norske poetiske påminnelser: Først lar vi Tor Jonsson komme til Ordet:

- Kva hjelp det å syngje som elv i det aude?
- Kva hjelp det å syngje med klokkar for daude?
- Kva hjelp det å skapa all venleik i verda,
- når Ordet lyt tapa for svolten og sverda?
- Slik undrast og spør vi i modlause stunder.

Men hugse, det bør vi: *Eit ord er eit under.*
 Dei gløymest dei gjæve, og alt det dei gjorde.
 Men livet er æve og evig er ordet.
 Diktet "Ordet" var første dikt i første diktsamling "Mogning i mørkret" fra, 1943
 - merk årstallet).
 Her eller: fra diktet "Kvardagssalme" (1948):
 Du talar mildt til maktlaus bror,
 eit stort og stilt og ærleg ord.
 Du tener gud.

Olav H. Hauge skriver i diktet "Ny duk" (1988);
 Ny gul duk på bordet.
 Og nye kvite ark!
 Her må då ordi koma,
 Her som er so fin duk
 Og so fint papir!
 Isen la seg på fjorden,
 So kom fuglane og sette seg.

Så en beskjeden amerikaner, Emily Dicksonson med A Word (1896)

A word is dead
 When it is said,
 Some say.
 I say it just
 Begins to live
 That day.

Eventyrstund (tips)

Les eventyret om Vårherre og St. Peder på vandring (1. del). Fra Asbjørnsen og Moe Samlede Eventyr Første bind. Her går det Gud i ord!

Med Livets ord i drakten til våre dialektord - blir livet et eventyr - et virkelig eventyr - virkelig fruktbart! Signa tur!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
 Sokneprest i Nittedal

14. søndag etter pinse

29. august 2010

Prekentekst: Matt 5,38-42

5 Mos 10,17-21; Rom 13,8-10

Et bærekraftig kristenliv

På samme måte som Luther søkte en nådig Gud, spør jeg etter hva slags liv som er etter Guds vilje i dag. Hva er et bærekraftig kristenliv? Bergprekenen er rammen for søndagens radikale Jesus-ord. Fordi den er radikal, appellerer den til meg, men jeg aner ikke hvordan jeg skal forkynde den til menigheten!

Bergprekenen - kristen lære i jødisk form

Hvordan skal vi forstå Bergprekenen? Vi er vant til å tenke at Jesus kom for å fri mennesker fra "trelldom under loven", og at kristne har en helt annen frihet enn jødene. Men i Bergprekenen møter vi påbud som er langt strengere enn de jødiske lovene. I Matt 5,17-20 får vi Jesu forståelse av Loven med en klar innskjerpelse overfor disiplene: "Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himmelriket." Deretter følger antitesene som gir en ny tolkning av budene om mord, ekteskapsbrudd, skilsmissebrev, sverging, hevn og nestekjærlighet. At Jesus velger seg ut akkurat disse budene, sier antakelig noe om hvilke etiske spørsmål som ble debattert den gang. Kanskje ikke så ulikt visse "testspørsmål" som gjerne debatteres i dag?

Å overholde Loven ble i det jødiske miljøet som Matteus relaterte seg til, regnet som en av tre forutsetninger for at verden skulle holdes *oppe*, jfr. Simon den rettferdige, ca. 200 f.Kr: "Gjennom tre ting oppholdes verden: Gjennom Loven, gjennom tempeltjenesten og gjennom kjærlighetsfulle gjerninger." Denne rabbiniske *triaden* gir i grove trekk oppbyggingen av Bergprekenen. Jesus tar utgangspunkt i disiplenes situasjon nå og i Guds rike, og underviser dem om hvordan de skal bli lys i verden:

- gjennom loven (5,17-48)
- gjennom gudstjenesten (6,1-18)
- gjennom livet og gode gjerninger (6,19-7,12.)

Et evangelisk paradoks til oppmuntring: Disiplene som forfølges (5,11), skal tross sin litenhet være verdens lys og jordens salt (5,13ff). Dette skal de være gjennom sin måte å leve på (5,16), og gjennom dette *holder de verden oppe*!

Dagens tekst: Nei til hevn!

Øye for øye, tann for tann (2 Mos 21,23-25): Dette er faktisk ikke en så inhuman lov som vi gjerne tenker. I sin tid tjente den til å hindre en volds-spiral hvor hevnen kom ut av kontroll. På Jesu tid ble imidlertid ikke loven tolket bokstavelig. Det var bare mord som ble straffet med dødsstraff. Andre lovbrudd kunne man kjøpe seg fri fra ved å betale bøter. Jesu budskap i møte med denne praksisen er at disiplene *helt skal avstå fra hevn* (Jfr. også 1 Kor 6,1-8). Videre følger eksempler på ekstreme situasjoner hvor man skal føye seg i stedet for å kreve sin rett: Å bli slått på kinnet var en fornærmelse. Å bli saksøkt for skjorten er ikke så ille som å måtte gi fra seg kappen, som var det mest nødvendige plagget. Å bli tvunget til å være bærer for romerske soldater var ydmykende. Å låne bort innebar en reell risiko for tap i og med at jødisk lov påbød å ettergi all gjeld til en landsmann hvert sabbatsår. I stedet for å prøve å tillempe Moseloven slik at den ble mulig å leve etter, forsterker Jesus hver av disse situasjonene for å understreke sitt hovedpoeng: Disipler skal ikke under noen omstendighet hevne seg! Målet for en disippel er å være helhjertet og god (5,48). (Tord Fornberg, Matteus-evangeliet 1:1-13:52, s 86-88; 99f)

Til prekenen: En helt ny tankegang

Jesu forkynnelse i etiske spørsmål viser en helt ny måte å tenke på om Gud og medmennesker og hele inntretningen på livet. Fariseernes målsetting var å bringe frelsen nær ved å virkeliggjøre Loven, men deres lovtolkning tok ofte veier som endte i umenneskelig behandling av andre mennesker. Jesus viser hvordan man i stedet skal virkeliggjøre Guds lov ved å elske sin neste og sin fiende. Å elske slik Gud gjør, er å bringe Guds rike nær.

I en preken over dette skriftstedet vil jeg bruke det jeg vet om Bergprekenens oppbygging og dens slektskap med jødisk forkynnelse - for så å vise *bruddet* med denne tenkningen. Jeg ønsker å få frem hvor radikal annerledes Jesus tenkte. Man kan gjerne undre seg sammen med menigheten over hvordan denne forkynnelsen må ha blitt mottatt i samtiden. For å få begreper om det må vi oversette Jesus til vår tid. Der Jesus sier "et øye for et øye og en tann for en tann," sier vi for eksempel: "Det er rett og rimelig," eller: "Stå på krava!" Skal vi oversette Jesus til vår tid, må vi si:

"La nåde gå for rett, vis overbærenhet." - eller sagt med Paulus: "Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse." (Gal 5,22) Les gjerne hele Gal 5! Her ser vi hvordan Paulus anvender den livsholdningen som forkynnes i Bergprekenen. Jesus ble altså tatt bokstavelig i sin samtid. Hans lære ble praktisert. Men lett var det ikke! Det forstår vi av Paulus' gjentatte formaninger om å leve radikalt annerledes enn man var vant til, for kjærlighetens lov kolliderer konsekvent med vår selvhevdelse og egenkjærlighet - eller som Paulus sier det: "Vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur. De to ligger i strid." (Gal 5,17)

Jesus krenket folks rettsfølelse med sin forkynnelser. Kan vi finne gode eksempler fra dagliglivet som viser hvor sjokkerende Jesu forkynnelser er? Hva om du overrasker en innbruddstyv en ettermiddag du kommer hjem fra jobben. Gå da og hjelp ham med å bære ut stereoanlegget! Finn fram sølvtøyet og hjelp ham å pakke det ned i sekken! Gi ham så nøklene til bilen, så han lettere kan frakte med seg alt sammen!

Jesus fant ekstreme eksempler, ikke nødvendigvis fordi han mente at de skulle tas bokstavelig, men fordi han ville understreke at det ikke finnes gjengjeldelse og hevn for den som vil være Guds barn, jfr. v 45.

Hvor frigjørende er det så å gi avkall på sin rett? Er det oppskriften på et bærekraftig kristenliv? I individualismens tidsalder er det kanskje vanskeligere enn noen gang å plante en selvoppgivende tankegang. Men oppgaven å være lys og salt i verden står fast! Ønsker vi ikke å være lys? Jesus kaller seg 'Verdens lys'. For å bli det ga han avkall på sitt eget og ble mennesker lik (Fil 2,7). Hans oppdrag var å demonstrere Guds nåde og sette menneskelig rettsoppfatning til side: I Guds rike handler det ikke om hva vi kan gjøre for å tilfredsstille Gud, men hva Gud har gjort for å frelse oss. Og selv om Jesus er inkarnasjonen av ydmykhet når han oppgir all vilje til selvoppholdelse, så vet vi at han har muligheten til å påkalle hele himmelens hær. Men han velger å la være. Han er suveren i sitt valg, også når han velger døden. Uttrykket 'La nåde gå for rett' setter oss på sporet av den samme suverene livsholdningen som Jesus

hadde. Enten vi er på livets solside eller på dets skyggeside har vi muligheten til å avstå fra vårt eget. Ja, nettopp den som er fattig eller undertrykt, slik mange av Jesu tilhørere var, har muligheten til å vise sin suverenitet over eget liv og egne ressurser nettopp ved frivillig å gi avkall på sin rett. Det er den rike og ressurssterke, den som sitter på store reserver, som ikke trenger å hevde sine rettmessige krav, men kan unne seg å la nåde gå for rett.

Slik kan selv de som regnes som små og ubetydelige, fordi de regner rikdom og styrke etter Guds målestokk og ikke etter verdens, bli lys og salt i verden ved sin levemåte. Det blir *de* (vi?) som holder verden oppe og bringer Guds rike nær.

Ja, jeg vet det; det er godt mulig å oppfattes som naiv eller svulstig ved å forkynne dette. Det er nettopp i denne spenningen vi står som kristne: Skal jeg basere meg på troen om at Gud står bakom og en dag vil gi oss vår lønn i himmelen, eller skal jeg fortsette å satse på egne krefter? Det Jesus gjør i Bergprekenen, er å forsøke å plante i oss en ny tankegang. Vi vet ikke om den er bærekraftig, før vi har prøvd den ut, men også i dette står vi fritt til å velge. Den som ikke prøver, får heller ikke se om det virker.

Så er det kanskje der jeg ender; med en oppfordring om å prøve Jesu oppskrift på et bærekraftig kristenliv.

Til gudstjenesten

Skoleferien er akkurat avsluttet, og et nytt semester er i gang. I denne gudstjenesten kan man markere semesterstarten. Fordi budskapet er såpass krevende som det er, så vil jeg også passe på å fokusere på at kristenlivet ikke er en enkeltmannsøvelse, men lagarbeid. Vi trenger fellesskapet og støtten hos hverandre. Salmene kan derfor gjerne hentes fra kapitlet "Kirken og de helliges samfunn," f.eks. 531. Vi trenger også å minnes om Guds nærvær og hjelp, f.eks. 585, og at Jesus både er den som gir avkall på sitt eget (S97 62), samt seirer til slutt, 430.

ASTRID SÆTRANG MORVIK
Sokneprest i Østenstad

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTING

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 09.06. 2010 foretatt følgende tilsetting:

Reidar Faanes som fengselsprest ved Halden fengsel.

Vi har mottatt bekreftelse på at han tar imot stillingen.

Agder og Telemark bispedømme

Agder og Telemark bispedømmeråd har i møte 2. juni 2010 gjort følgende tilsetting:

Anna Dalaker blei tilsett som vikarprest i Aust-Telemark prosti med Bø sokn som tenestestad.

Ho har teke i mot stillinga.

LEDIGE STILLINGER

Tunsberg bispedømme

Ledig stilling som stiftsdirektør.

Tunsberg bispedømme består av fylkene Vestfold og Buskerud. Geografisk og demografisk er det et bispedømme "fra fjord til fjell", fra byer ved kysten til bygder høyt til fjells. Tunsberg bispedømme står med sin visjon "I Kristus, nær livet - en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" sentralt plassert i Den norske kirke. Tunsberg biskop og bispedømmeråd har et strategisk ansvar for den kirkelige utvikling i bispedømmets 114 menigheter og er felles arbeidsgiver for ca. 130 prester. Det kirkelige reformarbeidet med gudstjenestereform, trosopplæringsreform og menighetsutvikling er viktige satsningsområder.

Tunsberg bispedømmekontor er i Tønsberg. Kontoret har rådgivende, strategiske og forvaltningsmessige oppgaver for både biskop og bispedømmeråd og består av ca. 14 stillinger. Kontorets interne ledergruppe består av stiftsdirektør, leder for teologi og prestatjeneste, leder for administrasjon og forvaltning samt økonomisjef. Bispedømmekontoret er ikke inndelt i avdelinger, men i en form for matriseorganisasjon. Her inngår et viktig Menighets- og kirkeforum hvor biskopen og repr. for ledelsen møter fagrådgiverne til drøfting, tverrfaglig samordning og motivasjon. Tunsberg har policy for at fagrådgiverne har et selvstendig ansvar for sine fagfelt og vektlegger utad-

rettet virksomhet og inspirasjon i samspill med lokalkirken.

Stiftsdirektøren leder bispedømmekontoret, er "rådmann"/sekretariat for bispedømmerådet og biskopens nærmeste medarbeider. Stiftsdirektøren har hovedansvar for at kontoret ivaretar ledelsesmessige, kirkefaglige og administrative oppgaver i samsvar med bispedømmets målsettinger og regelverket i statlig forvaltning.

Stiftsdirektøren deltar også i strategi- og utviklingsprosesser i kirken regionalt/nasjonalt.

Det forutsettes medlemskap i Den norske kirke.

Målformen er bokmål - men nynorsk må også beherskes.

Utdanningsnivå: Høyskole/universitet

Arbeidsoppgaver: Daglig ledelse av bispedømmekontoret. Sekretariat for bispedømmeråd og biskop. Overordnet administrativt, personal- og økonomiansvar for virksomheten. Personalarbeid i samsvar med "Personalreglement for tilsetting av menighetsprester". Ekstern kommunikasjon og kontakt.

Kvalifikasjoner: Høyere utdanning med relevans for stillingen. Inngående kjennskap til Den norske kirkes struktur/oppbygging. Relevant erfaring fra Den norske kirkes virksomhet. Evne til analyse av forholdet mellom kirke, kultur og samfunn. Gode lederegenskaper og relevant ledererfaring. Tydelig evne til strategisk tenkning.

Evne til å tilrettelegge og gjennomføre målprosesser. Gode samarbeids- og kommunikasjonsevner. Bred økonomisk og administrativ kompetanse. God kjennskap til offentlig forvaltning. Utviklingsorientert personalledelse og teambygging. Stor arbeidskapasitet og tilgjengelighet. Personlig egnethet vil bli vektlagt.

Vi tilbyr: Godt arbeidsmiljø med kvalifisert stab. Kontorer og møterom i sjarmerende nyrenovert stiftsgård. Mulighet til å prege utviklings- og fornyelsesprosesser i bispedømmet.

Stillingen er plassert i stillingskode 1062 direktør, lønnstrinn 70 - 73. Pensjonsinnskudd i Statens pensjonskasse. Godtgjørelser etter statens regulativ.

Søknad på kirkens elektroniske søkersystem, se www.nav.no eller våre hjemmesider: www.kirken.no/tunsberg

For konkret info om selve søknadsprosedyren kontakt rådgiver Grete H. Gjerp (grete.h.gjerp@kirken.no) 33 35 43 11 / 41 62 26 19

Øvrig kontaktinfo for stillingen:

Ingjerd Sørhaug Bratsberg - leder bispedømmerådet, 94 13 66 09

Laila Riksaasen Dahl - biskop, 33 35 43 00 / 33 35 43 19

Stein Unneberg - spesialrådgiver, 91 37 62 09
Søknadsfrist 15. september 2010.

Björgvin bispedøme

Sokneprest i Moster sokn med Moster, Bremnes, Bømlo og Lykling sokn som tenestestad i Sunnhordland prosti.

Dei fire sokna Moster, Bremnes, Bømlo og Lykling er samanfallande med Bømlo kommune som ligg lengst vest i Sunnhordland prosti med eit folketal på vel 11.000 personar pr.01.01.08 fordelt med ca. 2450 i Moster, vel 6400 i Bremnes, 1250 i Bømlo og 900 i Lykling sokn.

Bømlo er ein øykommune med god kommunikasjon og fastlandssamband og ligg sentralt mellom Bergen og Haugesund. Bømlo byr på eit variert natur- og friluftsliv og har eit allsidig og variert kulturtilbod. Her er full barnehagedekning og gode skuletilbod og eit attraktivt næringsliv som m.a. er knytt opp til fiske og sjøfart, oppdrett og service.

Her er fire kyrkjer og eit bedehuskapell: Moster (1974) 18 km. frå Svortland, Bremnes (1869) på Svortland, Lykling (1912) 18 km frå Svortland og Bømlo (1960) 33 km frå Svortland. Espevær bedehuskapell:10 minuttar med båt frå Eidesvik på Langevåg. Gudstenestene er likt fordelte med annan kvar sundag og helgedag i kvar kyrkje. Espevær har fire gudstenester pr. år.

Kyrkjekontoret ligg i Rådhuset på Svortland og her er det kontor for tre prestar, kyrkjeverje, to organistar, diakon, to kyrkjelydspedagogar i 70 % stilling og to kontorfullmektigar i 70 % stilling. Det er stabsmøte kvar veke og eit godt innarbeid tverrfagleg samarbeid.

Prestane deler dei om lag 170 gudstenestene likt seg i mellom og har sine faste tenestevoker. I 2009 var det 133 døypte, 151 konfirmantar, 27 vigslar, 74 gravferder. Årskulla ligg på ca. 140 - 160. Prestane har regelmessige nattverd-gudstenester på dei fire alders- og sjukeheimane. Soknepresten i Moster vil gå inn i turnusen med beredskapsvakter i Sunnhordland Ytre. Fleire opplysningar er å finna på heimesida: www.bomlo.kyrkja.no, m.m.a. utdrag av statistikken.

Soknepresten i Moster har sete i Moster sokneråd og ansvar for det kyrkjelydsbyggiande arbeidet i soknet. I Moster sokn er det to bedehus med godt arbeid. Og elles på Bømlo er det fleire store bedehusforsamlingar med rikt arbeid. Det er eit ope og godt samarbeid

mellom kyrkja og bedehusa. Dette vil verta meir formalisert ved den nye trusopplæringsreforma, ein prosess som er nett starta opp.

Vi søker etter ein person med engasjement for prestenesta, med gode samarbeidsevner og evne til å kommunisera med born og unge. Det er ynskjeleg at soknepresten i Moster får eit serleg ansvar for ei teneste med barne- og ungdomsarbeidet og konfirmantarbeidet i lag med kyrkjelydspedagogane på heile Bømlo.

Det fylgjer buplikt med stillinga. Bømlo kommune syter for eigna bustad i tråd med Presteforeininga sine krav. Det vert anten kjøpt hus no eller nybygg klar sommaren 2011. Begge alternativ ligg i attraktive bustadområde sentralt på Moster nær barne- og ungdomsskule med om lag 5 min. køyreavstand til Moster kyrkje. Ved nybygg vert det mellombels leigd husvære i same skulekrins. Meir informasjon om bustaden vil ligge på bispedømet heimeside.

Prosten leier prestenesta i prostiet og ivaretek arbeidsgjevar sin styringsrett overfor prestane. Han kallar dei 20 prestane inn til prostikonvent kvar månad for fagleg utvikling, åndeleg fellesskap og lagbygging. Prestane har prostiet som tenestedistrikt, det er to beredskapsområde.

Målforma i kyrkje og skule er nynorsk. Søkjarane må opplysa om dei kan nytta bae målformene. Opplysningar om samlivsform vil kunna verta innhenta og vektlagde ved tilsetting. Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Vi gjer merksam på at opplysningar om søkjarane kan verta offentleggjorde sjølv om søkjarane ber om å bli unnatekne for offentleg søkjarliste.

Stillinga vert løna i stillingskode 0930 sokneprest, i lønsspenn 53-75. Pensjonsinnskot i Statens pensjonskasse. Reiseutgifter vert godkjende etter gjeldande regulativ. Til løna kjem særlege regulativmessige godtgjeringar. Det vert gjeve tilbod om arbeidsretteleing.

Nærare opplysningar om stillinga kan ein få hjå prost Svein Arne Theodorsen (53 40 34 30/95 75 09 27) eller seksjonsleiar ved Björgvin bispedømekontor, Gunvor Taule Mjanger (55 30 64 84).

Søknad via Björgvin bispedøme sine heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin

Søknadsfrist: 31. juli 2010.

Nord-Hålogaland bispedømme

Prost i Hammerfest prosti i Nord-Hålogaland bispedømme.

Embetet som prost i Hammerfest prosti er ledig fra 1. desember 2010.

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse, gjør selv tjeneste som menighetsprest slik biskopen fastsetter, og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet. Prosten gjør tjeneste som menighetsprest i minst 50 % av stillingen. Prosten må ha vilje og evne til samarbeid og utvikling for å virkeliggjøre bispedømmets visjoner og planer. I tillegg til teologiske fagkunnskaper og presteerfaring kreves dokumenterte lederegenskaper og kunnskaper om Den norske kirkes organisering. Kjennskap til landsdelen er en fordel. Det vil bli lagt vekt på tillitskappende evner, tydelighet, flerkulturell kompetanse og erfaring.

Hammerfest prosti omfatter kommunene Hammerfest, Kvalsund, Måsøy, Nordkapp, Lebesby og Gamvik med til sammen 17 553 innbyggere, og det er 23 kirker. Prostiet består av åtte sogn og 14 963 medlemmer av Den norske kirke. I tillegg til prost er det ni menighetsprester i prostiet. I de kirkelige fellesrådene i prostiet er det totalt 22,2 årsverk, fordelt på 40 ansatte.

Sekretæren ved Hammerfest menighetskontor yter prosten administrativ bistand tilsvarende 20 % stilling. Prostekontoret er lokalisert i Hammerfest, i kontorfellesskap med bl.a. Hammerfest menighets øvrige ansatte. Prosten deltar i arbeidsveiledning sammen med øvrige proster i Finnmark.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer i gjøremål og embetsdistriktets utstrekning samt endringer i regler for pensjon og aldersgrense.

Til embetet hører OVF-eid bolig med boplikt. Boligen ligger i Corn Moes gate 25, 9600 Hammerfest, ved siden av kirken. Den er bygget i 1950 og er på 400 m² boligflate. Tomten er 450 m². Den som blir utnevnt, må finne seg i bestemmelser som måtte bli truffet om boligen, herunder leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målfornene. Målformen i prostiet er

bokmål.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste. Søkere gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort, selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentleglova § 25 annet ledd.

Stillingen lønnes i ltr. 70-76. Herfra går vanlig pensjonsinnskudd.

Virkemiddelordningen for Nord-Troms og Finnmark gjelder, med avskrivning av studielån, skattefordeler, økt barnetrygd og mulighet til tre måneders studiepermisjon hvert tredje år. I tillegg kommer en ekstra permisjonsuke ("ferieuke") som gis til alle menighetsprester i tjeneste i Nord-Norge.

Nærmere opplysninger om stillingen fås hos biskop Per Oskar Kjålaas eller stiftsdirektør Oddgeir Stenersen, tlf. 77 60 39 60, og på bispedømmets hjemmesider www.kirken.no/nord-haalogaland.

Søknaden sendes tjenestevei med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Postboks 8004 Dep, 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 20. august 2010.

Solveig Tufte Johansen

BARE NATTEN HAR VERDENSRØM

En tenkebok om tro og livsmestring.

*"Vi er skapt til å utvikle oss og leve i vår egen tid.
En god vekst skjer i skjæringspunktet mellom trygghet
og utfordring."*

Solveig Tufte Johansen har i hele sitt voksne liv vært opptatt med hvordan livshistorier og tidens kultur påvirker menneskers liv. Først sitt eget. Men møter med ulike menneskeskjebner har berørt og inspirert henne til også å ville formidle håp, helhet og livshjelp til andre. Kristen tro er kilden og forankringen i hennes eget liv og helhetsforståelse.

Kr 249,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Eyvind Skeie

VISST SKAL VÅREN KOMME

Bordkalender med salmevers

Ny bordkalender med salmer av Eyvind Skeie! Til glede og ettertanke hver eneste dag!

Kr 178,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Morten Dahle Andersen (red)

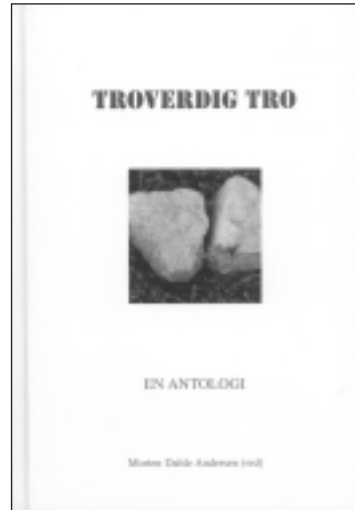
TROVERDIG TRO

En antologi om apologetikk skrevet av 20 kvalifiserte og engasjerte mennesker. Boka stimulerer til aktiv deltakelse i en offensiv for troen i vår tid.

- Svarer Jesustroen fremdeles til menneskers dypeste behov?
- Kan vi rettferdiggjøre troen på Gud i en tid da kraftfulle stemmer hevder at Gud er død? Har de troende et troverdig alternativ til tidsklemma?
- Hvilke utfordringer møter en 2000 år gammel tro på Jesus Kristus i et sekulært samfunn?
- Hvordan klarer vi som troende å formidle en sann, troverdig og slitesterk tro i vår tid?

"Å leve slik at andre spør om vår tro, det er troverdig tro. Troens levde liv er et troens språk i seg selv, og det gir troverdighet til troens talte ord".

(Jan Oppsal)

Kr 298,-

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
  2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
  3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
  4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
  5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
  6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
  7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

